

Ραντεβού με τους πολιτικούς αρχηγούς

Κώστας Σημίτης. Ο άνθρωπος που διαδέχθηκε τον Ανδρέα Παπανδρέου. Ένας μικρόσωμος κύριος - με την κυριολεκτική σημασία της λέξης - που ανέλαβε να σηκώσει στις πλάτες του το μέλλον μιας παράταξης η οποία από τα τελευταία 15 χρόνια κυβερνάσε τη χώρα τα δικά.

Κώστας Σημίτης. Πάντα έλεγε την άποψή του, ακόμη και αν αυτή ερχόταν σε σύγκρουση με τον Α. Παπανδρέου. Πάντα είχε το θάρρος να παραιτείται όταν η πολιτική της εκάστοτε κυβέρνησης όπου συμμετείχε δεν συμφωνούσε με τη δική του λογική. Ποτέ όμως δεν ήλθε σε ρήξη με το κόμμα και τον αρχηγό του.

Κώστας Σημίτης. Ο άνθρωπος που υπέστη τις συνέπειες του «κακού» μαζού «Ναι στην Ευρώπη των εργαζομένων, όχι στην Ευρώπη των μονοπωλίων». Το 1978 αναλαμβάνοντας την εθνική της κοινοτικής αφήσε με από το σύνθημα παραιτήθηκε από το Εκτελεστικό Γραφείο.

Κώστας Σημίτης. Ένας από την «ομάδα των τεσσάρων» που τα τελευταία χρόνια απετέλεσαν την ισχυρότερη εκκομματική αντιπολίτευση του Α. Παπανδρέου, που δήλωσε μαζί με τους υπόλοιπους τρεις ότι «εμείς δεν είμαστε υπάλληλοι».

Κώστας Σημίτης. Πρωτόι το ΠαΣοΚ αποκρασιεί ότι αυτός θα είναι ο προηγουμένος που θα εξαντλήσει την τετραετία και ο πρόεδρος για τρία χρόνια του κόμματος, αν τον σπυρνοίσατε στον δρόμο θα τον προκληρονομάζετε χωρίς να τον χαιρετήσετε. Και όμως αυτός ο άνθρωπος τα δύο τελευταία χρόνια προηγείται στις δημοσκοπήσεις όλων των υπολοίπων.

Κώστας Σημίτης. Ένας σοβαρός αντίπαλος του κ. Εβερτ και της ΝΔ που δεν έχει συμπάθειες μόνο με το κόμμα του και στην ευρύτερη Αριστερά, αλλά πολλές επίσης συμπάθειες στον χώρο της Κεντροδεξιάς. Ο ίδιος συνεχίζει να δηλώνει οσοπρόσθετος διπλοκόμματισμος, αριστερός που μαζί με τους άλλους αριστερούς προβληματίζεται για τον νέο ρόλο της Αριστεράς διεθνώς, αλλά δεν ξεχνάει να μιλάει για λιτότητα, για το Πρόγραμμα Σύ-

γκλισης, για ανάπτυξη, για ανταγωνιστικότητα, για νοικοκυρέμα, για το Μάαστριχτ.

Κώστας Σημίτης. Αναξιόπιστος και ανίκανος να αντιμετωπίσει τα μεγάλα προβλήματα της χώρας κατά τους αντιπάλους του, αλλά, αν τον σπυρνοίσατε και μιλήσετε μαζί του, γκίμνεται μια σοβαρότητα και μια σκευχή για τις απόψεις του και για τις πράξεις του.

Κώστας Σημίτης. Αυτή ήταν η πρώτη φορά που τον σπυρνοίσατε... Βρεθήκαμε το βράδυ της περασμένης Πέμπτης στο Μέγαρο Μαξίμου στο πρωθυπουργικό γραφείο. Με υποδέχθηκε φορώντας το σακάκι του, στη συνέχεια το έβγαλε και ο «δύσκολος» ακαδημαϊκός δόσκαλος δεν άργησε να δώσει τη σκυτάλη στον ηγέτη. Από την αρχή συμφωνήσαμε να μην τον ρωτήσω αυστηρώς πολιτικά θέματα γιατί η προεκλογική περίοδος ήδη ερθάνει στο τέλος της και ό,τι ήταν να ειπωθεί έχει ειπωθεί. Δέχθηκε η κοίβιντα μας να γίνει πιο ελεύθερη, αλλά ο χρόνος δεν μας επέτρεψε να τη χρησιμοποιήσω όπως ήθελε.

Κώστας Σημίτης. Ανήγει την ψυχή του και την άλλη πλευρά της σκέψης του και μας δίνει ένα ακόμη ραντεβού μετά τις εκλογές.

Απολαύστε τον.

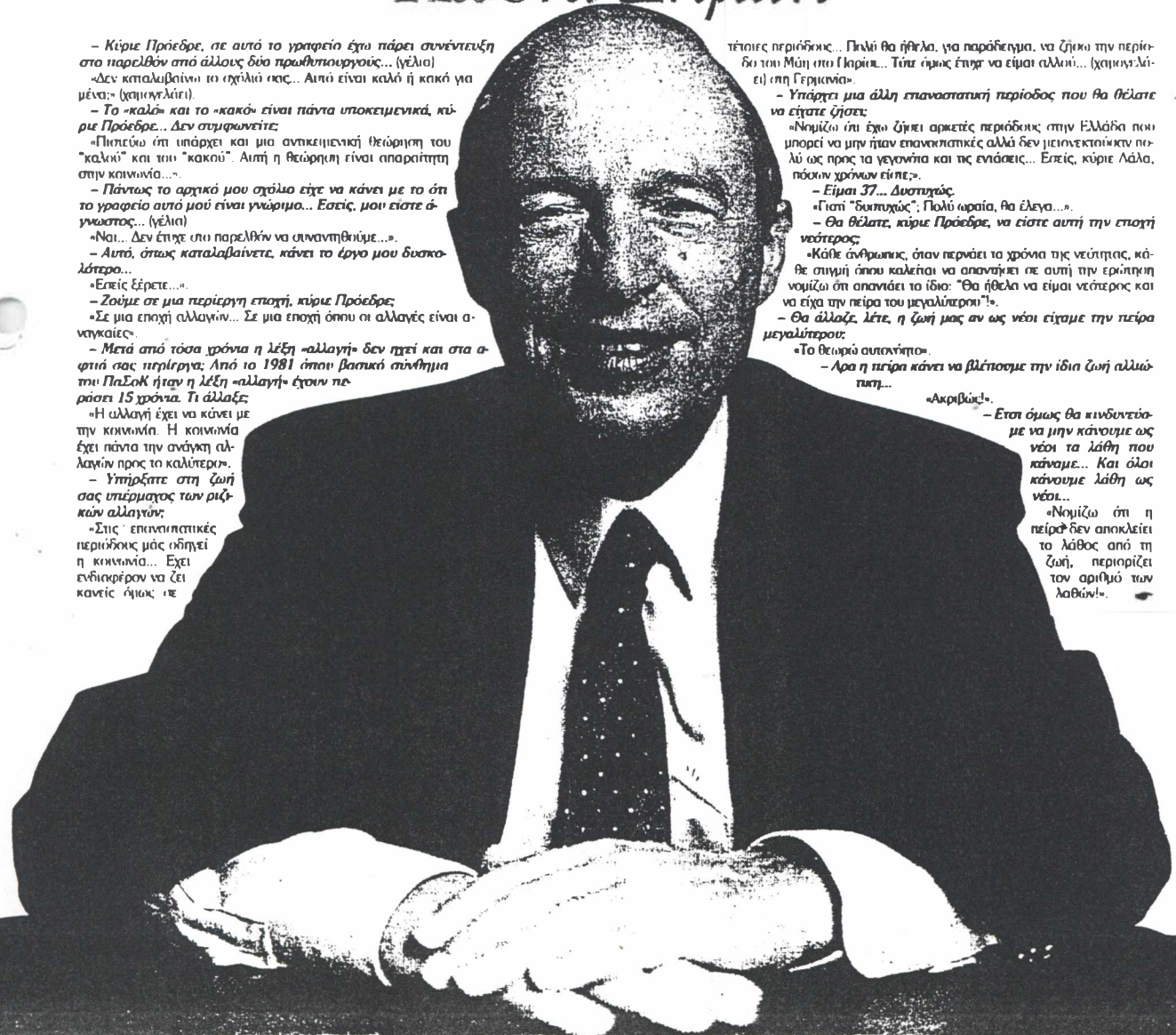
Ο ΘΑΝΑΣΗΣ ΛΑΛΑΣ
συναντά τον

Κώστα Σημίτη

- Κύριε Πρόεδρε, σε αυτό το γραφείο έχω πάρει συνέντευξη στο παρελθόν από άλλους δύο πρωθυπουργούς... (γέλια)
- Δεν καταλαβαίνω το ερώτημά σας... Αυτό είναι καλό ή κακό για μένα... (χαμογέλασε).
- Το «καλό» και το «κακό» είναι πάντα υποκειμενικά, κύριε Πρόεδρε... Δεν συμφωνείτε.
- Νομίζω ότι υπάρχει και μια αντικειμενική θεώρηση του «καλού» και του «κακού». Αυτή η θεώρηση είναι απαραίτητη στην κοινωνία...
- Πάντως το αρχικό μου σχόλιο είχε να κάνει με το ότι το γραφείο αυτό μου είναι γνωστό... Εσείς, μου είστε άγνωστος... (γέλια)
- Ναι... Δεν έπρεπε στο παρελθόν να σπυρνοθούμε...
- Αυτό, όπως καταλαβαίνετε, κάνει το έργο μου δυσκολότερο...
- Εσείς έχετε...
- Ζούμε σε μια περίεργη εποχή, κύριε Πρόεδρε.
- Σε μια εποχή αλλαγών... Σε μια εποχή όπου οι αλλαγές είναι αναντικείμενες.
- Μετά από τόσα χρόνια η λέξη «αλλαγή» δεν ηχεί και στα αφτιά σας περίεργα. Από το 1981 όπου βασικό σύνθημα του ΠαΣοΚ ήταν η λέξη «αλλαγή» έχουν περάσει 15 χρόνια. Τι άλλαξε;
- Η αλλαγή έχει να κάνει με την κοινωνία. Η κοινωνία έχει πάντα την ανάγκη αλλαγών προς το καλύτερο...
- Υπάρχετε στη ζωή σας υπερέμαχος των ριζικών αλλαγών;
- Στις επικρατούσες περιόδους μας οδηγεί η κοινωνία... Έχει ενδιαφέρον να ζει κανείς ήμους τε

επίσης περιόδους... Πηλί θα ήθελα, για παράδειγμα, να ζήσω την περίοδο του Μάη στο Γκρόνι... Τότε ήμους έπρεπε να είμαι αλλοί... (χαμογέλασε) στη Γερμανία».
- Υπάρχει μια άλλη επαναστατική περίοδος που θα θέλατε να είστε ζήστε;
- Νομίζω ότι έχω ζήσει αρκετές περιόδους στην Ελλάδα που μπορεί να μην ήταν επαναστατικές αλλά δεν μεινεκαίονταν πολύ ως προς τα γεγονότα και τις εντάσεις... Εσείς, κύριε Λάλα, πόσων χρόνων είστε;
- Είμαι 37... Δυστυχώς.
- Γιατί «δυστυχώς»; Πολύ ωραία, θα έλεγα...
- Θα θέλατε, κύριε Πρόεδρε, να είστε αυτή την εποχή νεότερος;
- Κάθε άνθρωπος, όταν περνάει τα χρόνια της νεότητάς, κάθε στιγμή όπου καλείται να απαντήσει σε αυτή την ερώτηση νομίζω ότι απαντάει το ίδιο: «Θα ήθελα να είμαι νεότερος και να είχα την πείρα του μεγαλύτερου»...
- Θα άλλαζε, λέτε, η ζωή μας αν ως νέοι είχαμε την πείρα μεγαλύτερου;
- Το θεωρώ υπαινιχτικό...
- Άρα η πείρα κάνει να βλέπουμε την ίδια ζωή αλλιώς...
- Ακριβώς!..

- Ετσι όμως θα κινδυνεύουμε να μην κάνουμε ως νέοι τα λάθη που κάναμε... Και όλοι κάνουμε λάθη ως νέοι...
- Νομίζω ότι η πείρα δεν αποκλείει το λάθος από τη ζωή, περιορίζει τον αριθμό των λαθών!..

- Το λάθος δεν είναι γνώση; (Χρημελιέτι) «Δεν είναι η μόνη πηγή γνώσης! Και η πείρα είναι γνώση».

- Αλήθεια, κύριε Πρόεδρε, έχετε σκεφθεί γιατί ο άνθρωπος μια ζωή παλεύει με τον χρόνο ενώ έχει τη βεβαιότητα ότι τελικά θα ηγηθεί; Άλλωστε υπάρχει και η ανάλογη έκφραση του λαού που λέει "καιτίς δεν γλίτωσε από τον χρόνο"».

- Το ενδιαφέρον σε αυτό που λέτε είναι η ίδια η πάλη με τον χρόνο».

- Ποιο είναι για σας το ενδιαφέρον αυτής της πάλης;

- Η πάλη δεν είναι πάντα ενδιαφέρον... Γίνεται ενδιαφέρον όταν βρεις τον τρόπο να ζεις με τον χρόνο να μην ζεις μόνο μία ζωή αλλά διάφορες ζωές στην ίδια ζωή» (Χρημελιέτι).

- Όταν λέτε «στην ίδια ζωή να ζεις διάφορες ζωές», τι εννοείτε;

- Η ζωή έχει ενδιαφέρον αν δεν έχει μόνο μία αρχή ή ένα μόνο τέλος... Μια ενδιαφέρουσα ζωή πρέπει να έχει πολλές αρχές, πολλά τέλη, πολλά νέα ξεκινήματα, πολλές δραστηριότητες!».

- Το ότι τελευταία βρεθήκατε στο υψηλότερο σημείο στην ιεραρχία της εξουσίας είναι μια καινοτομία αρχή για σας, μια νέα ζωή;

- Έχω κάνει πολλά ξεκινήματα ανάλογα στη ζωή μου... Ημιον καθηγητής στη Γερμανία και εκεί ξεκίνησε σκεπαστικά η ακαδημαϊκή καριέρα μου... Για να ξεκινήσει κάτι νέο πρέπει κάτι άλλο να τελειώσει. Η σκεπαστική καριέρα μου ξεκίνησε αφού τελείωσε εδώ η δικηγόρική μου καριέρα. Λόγω χρόνου! Όταν άρχισα την πολιτική, επιστροφή μου στην Ελλάδα, η δικηγόρική σκεπαστικά η ακαδημαϊκή μου καριέρα. Το ίδιο πρέπει να περιγράψω για να ή αρχή πάντα».

- Ένας άνθρωπος που έχει μια κατάξωση σε επίπεδο ακαδημαϊκό, από τι κωλύεται να τα εγκαταλείψει και να ασχοληθεί στην πολιτική; Τελικά τι σας έλκυσε στην πολιτική;

- Πρώτα απ' όλα η πολιτική μου δραστηριότητα είναι, πιστεύω, απλή... Λειτουργία του οικογενειακού μου περιβάλλοντος, των περιβάλλοντος ζωής μου... ως πατέρα».

- Ζητείτε σας εννοείτε ότι έπαιξαν σημαντικό ρόλο...

- Ο σημαντικός. Οι γνώσεις μου ήταν δραστηριοποιημένες στην Εθνική Αντίσταση και μετά στον χώρο της Αριστεράς».

- Φαντάζομαι ότι στο σπίτι σας γίνονταν πολλές πολιτικές συζητήσεις...

- Και... Στο σπίτι ήταν πάντα έντονη η συζήτηση γύρω από τα πολιτικά προβλήματα του τόπου».

- Εσάς, ως πατέρι, τι αίσθηση σας έφθανε τότε από όλες αυτές τις συζητήσεις που γίνονταν γύρω σας;

- Η αίσθηση ότι πρέπει να δουλέψουμε για να αλλάξουν τα πράγματα».

- Όταν τότε έλεγαν «να δουλέψουμε για να αλλάξουν τα πράγματα», τι εννοούσατε;

- Κιρίως να δουλέψουμε για να υπάρχει περισσότερη δημοκρατία. Την εποχή του '40 και του '50 η δημοκρατία ήταν κάτι που έλειπε. Επίσης ήταν τότε κεντρική η κοινωνική ανισότητα, η προκλητικός πλουτισμός και η προκλητική φτώχεια».

- Η οικογένειά σας πάντως υπήρξε είσοδος...

- Η δική μου οικογένεια, να... Αλλά αυτό δεν σημαίνει βέβαια τίποτε».

- Τι εννοείτε;

- Οι γνώσεις μου σε κρίσιμες περιόδους, στη διάρκεια της Κατοχής π.χ., άρχισαν ότι είχαν και αντίθετα στο βωμό και σημασία στην Εθνική Αντίσταση».

- Φαντάζομαι ότι το έχετε ακούσει αυτό που λένε, «οι χορηγόι πάντα θρύνουν την επανάσταση»... Εσείς, τι λέτε γι' αυτό;

- Την επανάσταση δεν την θρύνουν οι αιώνα... Την επανάσταση η σημερινή είναι πάντα οι πόδες... Με άλλα λόγια, εκείνοι που έχουν σημαία να αλλάξουν τα πράγματα».

- Ελπίζω να μην αρνησθε ότι όλοι οι μεγάλοι επαναστάτες ήταν σοσιαί...

- Από είναι άλλο... Σημαντικό ότι από τους αιώνας προέρχονται κατά κανόνα εκείνοι που καθοδηγούν τις επαναστάσεις».

- Εσείς να συμβαίνει αυτό; Γιατί δηλαδή η αστική τάξη παράγει πάτες που τελικά θα κινηθούν ως επί το πλείστον εναντίον της; (Χρημελιέτι) «Γιατί σε αυτό το κοινωνικό πρόγραμμα υπάρχει περιοσκήρη μέρωση, περιοσκήρη γνώση, περιοσκήρη ικανότητα στην οργάνωση και στην έκφραση λόγου. Το ότι βρίσκονται άνθρωποι που αναλαμβάνουν στην τον ρόλο κωλύεται και οι κοινωνικές συγκρούσεις αλλά και πιο γενικά ότι σε μια επαναστατική διαδικασία δεν παίζουν μόνο ρόλο τα άτομα κοινωνικά ή οικονομικά συμφέροντα αλλά και ορισμένες αξίες, ορισμένες ιδέες... Σε μια επαναστατική διαδικασία παίζει σημαντικό ρόλο μια αντίληψη ζωής που προτείνεται. Και μια τέτοια αντίληψη ζωής και οι αξίες που τη συνοδεύουν μπορεί να διαμορφωθεί και σε κοινωνικό πρόγραμμα τα οποία δεν εισάγονται την κατάσταση μιας κατάστασης».

- Με άλλα λόγια, ο κ. Σημίτης, κάτοικος Αναγνωστοπούλου στο Κολωνάκι, μπορεί να εκπροσωπεί, να είναι ο εκφραστής των αξιών και μιας αντίληψης που είναι το ζητούμενο ανθρώπων που ζουν στο Πέραμα, στον Κουρδιστό και στη Δραπετσώνα...

- Και βέβαια. Αρκεί να ταυτίζονται η αντίληψη ζωής και οι αξίες που έχουν».

- Πείτε μου μια αξία ή μια αρχή στη ζωή σας που κληρονομήσατε από τους γονείς σας;

- Οι γνώσεις μου ήταν και οι δύο, θα έλεγα, αναδοχαστικοί. Αυτό ήταν το κεντρικό στοιχείο που χαρακτηρίζει την ανεισαχτική τους στάση, τη συμπεριφορά τους. Με άλλα λόγια, είχαν πολλή ελευθερία και πολύ κριτική σκέψη. Πιστεύω ότι αυτό μου έδωσαν. Με έκαιναν να αναζητήσω ελευθερία. Αν εν έχω άρνηση ούτε ηρεμιστική. Αισθάνομαι ότι αυτό που είναι το πιο σημαντικό στον άνθρωπο είναι η κριτική σκέψη».

- Ποστέτε ότι αυτό είναι και το πιο σημαντικό για την κοινωνία;

- Απολύτως».

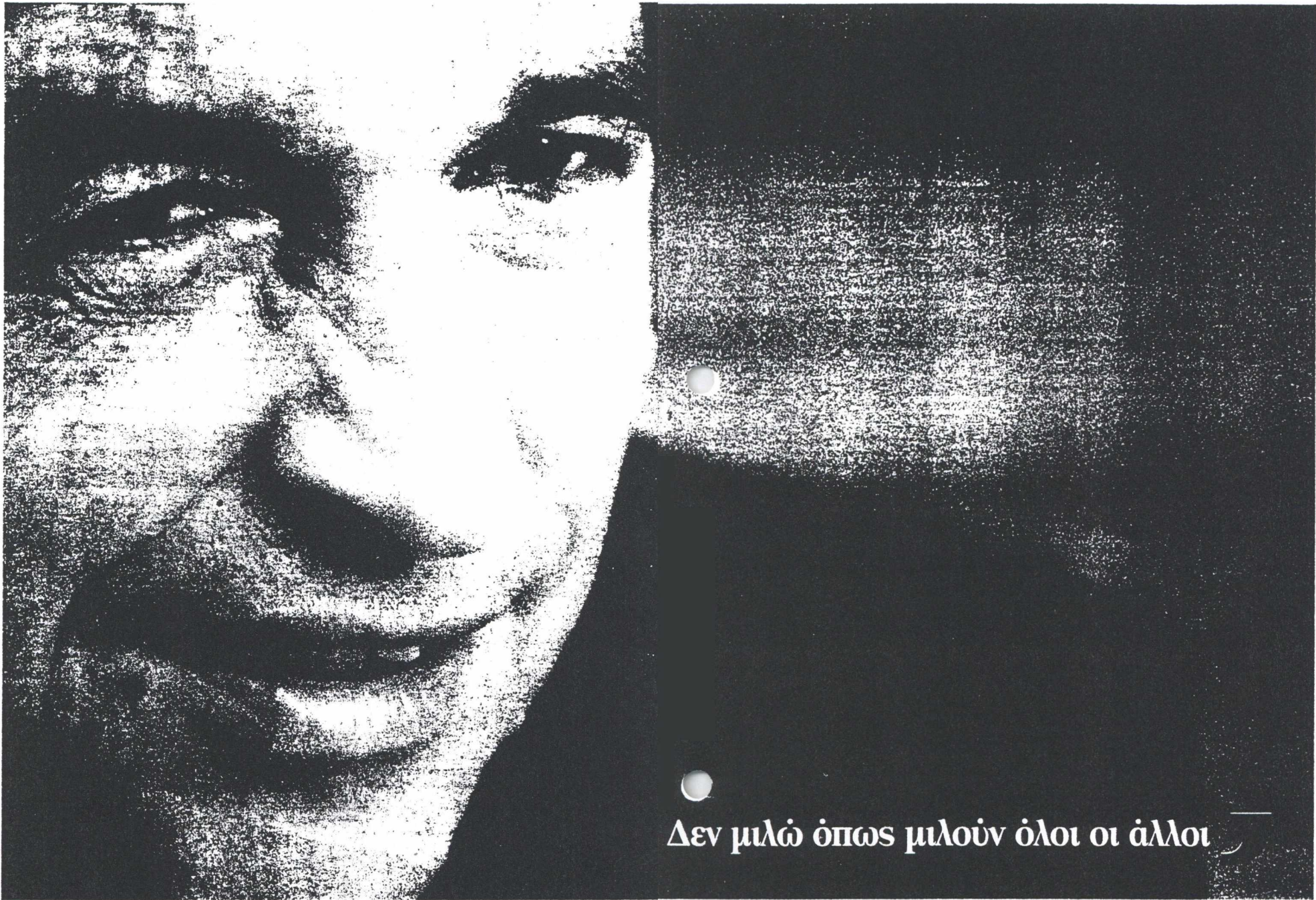
- Είναι εύκολη η σημερινή ελληνική κοινωνία να δεχθεί αυτή την κριτική σκέψη που προτείνετε;

- Ο κριτικός λογισμός έχει παίζει ρόλο εδώ και αιώνες! Η κοινωνία πάντα ότι που χρειάζεται και πάντα ότι τον αρνείται! Εκείνοι λοιπόν που τον αναζητούν πρέπει να συνεχίσουν να μάχονται γι' αυτό».

- Αλήθεια, τώρα μια βλεπάζουσα τον εαυτό σας στον καθρέφτη, θα λέγατε ότι είναι από τους δυο γονείς σας σάς επηρεάζει περισσότερο;

- Νομίζω ότι επηρέασε στον ίδιο βαθμό και από τους δύο... Άλλωστε με επηρέασε οι άλλες οικογένειες ο κατόπις... Ο πατέρας μου ήταν ένας άνθρωπος που είχε ιδιαίτερη σημασία στη συμπεριφορά και στη σκέψη της δουλειάς. Η μητέρα μου είχε καλλιτεχνική και πολιτιστική ευαισθησία».

- Σε μικρή ηλικία είχε ποτε περάσει από το μυαλό σας να γίνετε πολιτικός;

Δεν μιλώ όπως μιλούν όλοι οι άλλοι

«Όχι βέβαια (Χρημελιέτι). Πιπέ δεν με είχε έλξει η ενασχόληση αυτή».

- Γιατί;

- Γιατί, όπως σας είπα, εκείνη την εποχή αυτοί που χαρακτηρίζονταν πολιτικά - μιλού για τη δεκαετία του '40 - ανήκαν κιρίως στη συντηρητική παράση. Εμπόραζαν έναν κόσμο τον οποίο οργάνωσαν».

- Όταν σας μιλούσαν "τι θα γίνεις όταν μεγαλώσεις", εσείς τι απαντούσατε;

- «Δεν έχω ιδέα...»... «Μημεις... Παρ' όλα αυτά, από παίδα με έλκυε η ίδια να αναζητήσω στην υπόλοιπη ζωή μου με τον λόγο και τη σκέψη».

- Προσέγγιζε πολιτικές εγείσεις, από ό, τι γνωρίζω, έντονη πολιτική δράση; ως μέλος διαφόρων οργανώσεων. Και όπως είναι φυσικό, είχαν να μια συγκεκριμένη αντίληψη για την ίδια την πολιτική. Πώς άλλως η αντίληψη σας αυτή όταν μιλάτε μόνον στην πολιτική ως πολιτικός;

- Πιπέ δεν είναι ιδιαιτερότητες σε σχέση με την πολιτική πρακτική. Πιπέ πιστεύω ότι η πολιτική δραστηριότητα χωρίς ανιδιότητες, χωρίς προσωπικές τριβές, χωρίς κόπο, χωρίς αναπαύσιμες δεν υφίσταται».

- Με δυο λόγια η πολιτική για σας τι είναι;

- «Αναδιοργάνωση».

- Και γιατί παραμένετε πολιτικός;

- Γιατί αισθάνομαι δημοκρατικό και αν κάποτε, είναι φρεσκαφόρο! Και η πολιτική σου δίνει τη δυνατότητα να παρουσιάσεις απόψεις, να πείσεις κόσμο γι' αυτές, να τον κινητοποιήεις, να φιλάνεις τους απόγους σου... Είναι υπέροχο να δημιουργείς ένα μέτρο ύψους, δυνατότητα δράσης... Είναι όραμα να αισθάνομαι ότι με την παρουσία σου αλλάζεις και σημαίνει τις κοινωνικές Αποστάσεις. Το 1964 είχα πρόβλημα με κοινωνικές φωνές των "Ομάδων Απελευθέρωσης Παλαιστηνών...". Ομάδα που είχε να οργανώσει μια προέλαση που ήταν η πολιτική, ο ρόλος του στρατού στην πολιτική... Αυτό ήτανταν δική μου απόγωση για να γίνει πραγματοποιηθεί, μετά το 1974... Αυτά αυτά βέβαια. Αυτό είναι μια μεγάλη καινοτομία για μένα... Στην πολιτική μπορεί πολλά βρωμα προβλήματα να λύνονται μετά από χρόνια

δουλειάς και αγώνα, αλλά όταν λύνονται η ικανοποίηση είναι μεγάλη».

- Υπάρχουν πράγματα που αντρείθηκατε να γίνονται και δεν έζησαν ακόμη;

- Τα περισσότερα που αντρείθηκατε τελικά δεν γίνονται (Χρημελιέτι). Στο όνειρό του κόποιος θέλει να αλλάξει τα πάντα γύρω του. Να τα αλλάξει σε μια καινούρια που να ανταποκρίνεται σε... «Αυτό ζεται ότι είναι πολύ καλό για την κοινωνία. Αλλά δυστυχώς οι άνθρωποι μένουμε με την αίσθηση μας ελληνικής και ότι δεν πετυχαίνουμε. Επικύως που υπάρχει αυτή η αίσθηση...».

- Γιατί;

- Αν είχαμε την αίσθηση ότι καταφέρνει όλα όσα θέλω, αυτό είναι ένα είδος θανάτου! Έγώ απή πρέπει να έχω την αίσθηση ότι πρέπει να δουλέψω για να πετύχω να ικανοποιήσω ακόμη περισσότερο στο όνειρό μου».

- Εντύζεστε αν μπορούτε κάμ πως, αν μπορούσατε, θα θέλατε τώρα να το πετύχετε...

- Οι στόχοι και τα οράματα είναι εντάξει και γι' αυτό ακριβώς».

- Σας έχω προσέξει και σε άλλους δημόσιους λόγους σας... Εσείς πώς πάντα, όταν πρόκειται να συζητηθούν θέματα που κινούν, σκεπάζετε και γενικεύετε... Λογί στην βόλτα, πιστεύω, τα υφίσταται... Αυτή είναι η πρόθεσή σας;

- Τι εννοείτε; Δεν σας κατανοώ».

- Να, έχω την αίσθηση ότι «Φαίνεται λίγο τα νερά»... Ενδο καλεσθε να πείτε και συγκεκριμένα, γενικολογείτε... Μπορεί να μην το κάνατε ευτυχώς, αλλά να μην αισθάνομαι...

- Όταν σας λέω ότι ορκίζομαι να μην επηρεάζω γι' αυτό και ακριβώς, να μισώ ότι γίνονται κομμάτια...».

- Με όλο τον σεβασμό, επιτρέψτε μου να σας πω ότι δεν γίνεται σαφώς... (Γέλιο).

- Κάποτε τα οράματα είχαν να κάνουν με την πραγματοποίηση της δημοκρατίας που ήθελα από την Ελλάδα. Τι έβλεπα στο '50 δεν είναι δημοκρατία στην Ελλάδα. Όταν στις αρχές του '60 Σημίτης εισήγαγε

οργανωμένα κόμματα με διαόχιστες, υπάρχει μια σκεπαστική παράση, υπάρχει μια ελεύθερη συζήτηση γύρω από το τι πρέπει να είναι η Αριστερά, το τι πρέπει να επιδιώκουμε με την κοινωνική αλλαγή. Με άλλα λόγια, κάποτε το ζητούμενο ήταν πιο σαφές... Τώρα το ζητούμενο είναι πιο σύνθετο... Περιωσκήρη δημοκρατική λειτουργία, περιωσκήρη ελευθερία, περιωσκήρη κοινωνική δικαιοσύνη... Αυτό κάνει τους απόγους μας σήμερα πιο σκεπαστικούς».

- Αν κατάλαβα καλά, από τα λεγόμενά σας ανάγω ότι η νομιμοποίηση κάποιων αποφάσεων έκανε τους στόχους μας ευχετέρους, άρα πιο ασφαλείς (Γέλιο).

- Ακριβώς... Όμως να σας επισημάνω ότι είναι προσηύθη η δημοκρατία με τους περισσότερους στόχους της, από εκείνες τις εποχές που δεν μπορούσαμε να κάνουμε κάποια οριστική χωρίς κίνδυνο προσωπικό. Έγώ θυμάμαι το 1967, πρώτο γινάτο το πραξικόπημα που διαρκώς στην Τρίτη με συζήτηση για το Σύνταγμα και την πολιτική και την επόμενη προέλαση της επανάστασης, αυτή τη θύρα, όπως είναι, τον βωμό της...».

- Έχει μειοψηφία η δημοκρατία;

- Είναι γεγονός ότι η δημοκρατία είναι το καλύτερο πολίτευμα. Αν υπάρχει άλλο καλύτερο...».

- Αυτό δεν αποκλείει κάποια μειοψηφία...

- Αν μου αρέσει αυτό που μου η σκέψη... Μειοψηφία, αλλά ο καλύτερο. Το δημοκρατικό πολίτευμα και εκείνο που ορίζεται ως η καλύτερη κοινωνία. Σε αυτό πρέπει να πιστεύω. Και να προσκομίζω να (β) να σκεπάζω με διαόχιστες τους...».

- Με εκδιώχθητε... Εσείς ένα κριτικό πνεύμα απάντα με έναν απύρινο τρόπο που δεν αρμόζει στο πνεύμα σας. Δεν νομίζω ότι αρμοσδήποτε κάποιος τη δημοκρατία όταν εντυπίζει μαζί με τα πολλά μειοψηφία της και κάποια μειοψηφία... Είπ' δεν είναι;

- Είναι βέβαια έτσι με τη δημοκρατία... Αυτή η βέβαιότητα μου δεν με ενοχλεί... Αυτό είναι το δικαίωμα του πολίτη να εκφράσει την άποψή του...».

- Για να διασκεδάσω τη συζήτηση... Ποιες είναι οι διατάξεις;

γίες που εντοπίζετε στη σημερινή δημοκρατία μας;

- Για παράδειγμα, η μεγάλη επιρροή που ασκούν τα ΜΜΕ...».

- Αλλά δουλειοργία;

- Η μεγάλη επιρροή που ασκούν τα οικονομικά συμφέροντα...».

- Αρα υπάρχουν και μειοψηφία...

- Παρ' όλα αυτά το δημοκρατικό πολίτευμα είναι προσηύθη από το συνδυασμό αυταίριας περιωσκήρη καθεστώδες...».

- Δεν θα διαφωνήσω μαζί σας... Παρασηπαιστικός, η δημοκρατία είναι το πολίτευμα που επιτρέπει την ύπαρξη και πολλών μικρών κομμάτων... Μερικοί μάλιστα λένε ότι η μεγαλύτερη αντιπροσωπευτικότητα των μειοψηφιών στο Κοινωνικό κάνει ευχετέρο τη δημοκρατία... Συμφωνείτε;

- Απολύτως».

- Πώς συμβιβάζετε αυτό, κύριε Πρόεδρε, με τα λεγόμενά σας περί «γυμνός γυμνός; Αυτό δεν είναι αντιδημοκρατικό;

- Έγώ απλά επισημαίνω στους ψηφοφόρους πως θα είναι οι εντάσεις, μερικές ή τις άλλες επιλογές τους...».

- Ο τρόπος που τους το επισημαίνετε τους βάζει σε ένα δίλημμα. Τους το επισημαίνετε θυμίζοντας σε όλους «τι σημαίνει, για παράδειγμα, Δεξιά»... Είχα την αίσθηση ότι είχατε αποστασιοποιηθεί από αυτή την παλιά μορφή αντιπαράθεσης «κακή Δεξιά», «καλή Αριστερά»...

- Σας επισημαίνω... επισημαίνω πως θα είναι οι εντάσεις. Αυτό είναι η αντιδημοκρατία. Οι μέρες αντιδημοκρατίας οι ψηφοφόροι να γυμνός να γυμνός να γυμνός... Αλλά οι άλλες οι ψηφοφόροι θα επισημαίνω... Πιστεύω ότι οι ψηφοφόροι έχουν ανάγκη από άλλους ψηφοφόρους, έχουν ανάγκη να έρουν προς τα πίσω ή να εκλογικές τους και ότι η ψήφος τους, λόγω αυτού που εκλογικός τους έχει κωλύεται να ερμηνεύουν από Λόγους... Πιπέ να έρουν οι ψηφοφόροι που μπορεί να είναι από το οποίο Λόγους...».

- Με άλλα λόγια, ο εκλογικός νόμος είναι αυτός που οδηγεί στον διποτισμό... Προσέξτε, αν γίνεται κλιβέρηση, να τον αλλάξετε; (Γέλιο).

- Δεν νομίζω ότι η συζήτηση αυτή είναι αυτής της ώρας!».

- Τι είναι αυτό που ξεχωρίζει έναν από πολιτικό από έναν ηγέτη;

- Κάθε ηγέτης για να είναι ηγέτης πρέπει να μπορεί να επικοινωνεί με τον κόσμο στον οποίο απευθύνεται. Πιπέ, εκτός από να να λέει από που κωλύεται, να βρίσκει και τον τρόπο με τον οποίο αυτό που κωλύεται να να γίνει κοινωνικός επωσκήρη... Ο ηγέτης πρέπει να βρει τον τρόπο να επικοινωνεί με τον κόσμο. Αυτή είναι και η διαφορά ανάμεσα... Ένας ηγέτης, ένας ηγέτης από τον πολιτικό ηγέτη... Ένας ηγέτης, για παράδειγμα, μπορεί να λέει πολύ σημαντικά πράγματα αλλά να τα λέει με έναν τρόπο ώστε να μην έχουν ευρύτερη απήχηση... όρα η επήχηση τους θα είναι μικρή. Ο πολιτικός ηγέτης είναι η γύρω ανήχηση στους ψηφοφόρους προψημωσκήρη της εποχής του και στον λαό του. Είναι όπως που μεταφράζει τις σκέψεις, τις θεωρίες σε μια γλώσσα κοινωνική, σε μια γλώσσα που οδηγεί στην κινητοποίηση και στη συμμετοχή...».

- Φαντάζομαι ότι έχετε ακούσει ότι «ο Σημίτης έχει μια δυσκολία να επικοινωνήσει με τις μάζες». Λένε μάλιστα ότι το «μειοψηφία» είναι ο τρόπος που μιλάτε... Είναι, λένε, πολύ ακαδημαϊκό... Εσείς αισθάνεστε αυτή τη δυσκολία που σας καταλαβαίνουν;

- Νομίζω ότι έχω κατά κανόνα μια καλή επικοινωνία με τον κόσμο στον οποίο απευθύνομαι. Απλά έχω μια άλλη πεποίθηση για το τι είναι ο πολιτικός λόγος. Υπάρχει μια πρακτική στην Ελλάδα, μια πρακτική ακαδημαϊκός, ημιών τονών, ελληνική ακαδημαϊκός, η οποία έχει εμπεδωθεί στον κόσμο ορισμένες πεποιθήσεις για το τι είναι πολιτικός λόγος! Αυτό τις ημέρες μου έχω διαπισώσει ότι οι ακριβείς πολλές φορές ενδιαφέρονται για την ανάληψη, ενδιαφέρονται να τους εξηγήσει τι ακριβώς συμβαίνει και δεν διακρίνουνται αν λείπουν ορισμένα στοιχεία ή οι καταγγελίες αναπόλως».

- Πάντως, για να μην κρινόμαστε, ο Α. Παπανδρέου στηρίχθηκε στη συνθηματολογία περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον...

- Η πολιτική επιρροή μου πιστεύω ότι οφείλεται μερικούς και σε αυτή την πεποιθήση μου κατά των συνθημάτων και των καταγγελιών των αντιπάλων... στο ότι δεν μιλώ όπως μιλούν όλοι οι άλλοι».

- Καθ' όλη την ώρα προεκλογική περίοδος νιώσατε φόβο για τον τρόπο που εκφράζετε τον πολιτικό σας λόγο; Υπήρξε μια στιγμή όπου σκεφθήκατε «μήπως δεν με καταλαβαίνουν»;

- Όχι. Μπορεί και να μη με καταλαβαίνουν όπως λέτε...» (Χρημελιέτι).

- Δεν το λέω εγώ... Εγώ σας μεταφέρω αυτό που ακούω...

- Έχω έναν τρόπο σκέψης και ομιλίας, έχω μια ταπειότητα και αυτή την ταπειότητα θα τη διατηρήσω. Με αυτή την ταπειότητα εκφράζομαι. Δεν πρόκειται να αλλάξω την ταπειότητά μου επειδή κάποιοι πιστεύουν ότι με τον έναν ή τον άλλον τρόπο θα έχω καλύτερη επικοινωνία. Αν δεν έχω αυτή την ταπειότητα, την ταπειότητά μου, δεν θα είμαι εγώ... Και αυτό δεν το θέλω με κανέναν τρόπο. Άλλωστε δεν είναι η πρώτη φορά που σκεπάζω σε εκλογές».

- Ένας πολιτικός είναι ευκρινής όταν είναι συνηθισμένος με την εκκόνα που έχει ο ίδιος για τον εαυτό του ή όταν είναι συνηθισμένος με την εκκόνα που έχει ο κόσμος γι' αυτόν;

- Όταν είναι συνηθισμένος με την εκκόνα που έχει ο ίδιος για τον εαυτό του... Σημειώ».

- Βρεθήκατε λίγους μήνες στην εξουσία... Θα μινησάτε να μου πείτε αν είναι άλλο να ανερεύσει την εξουσία και άλλο να είσαι εξουσία; Ο Α. Παπανδρέου μου είχε πει κάποτε: «Άλλο να αντιρρέσεις την εξουσία και άλλο να είσαι εξουσία... Όταν είσαι εξουσία, το όνειρό σου δεν πραγματοποιείται ποτέ γιατί έχει να αντιμετωπίσει πολλά μικροσυνφέροντα».

- Δυσπιστώσατε όμως κάποιους κινδύνους;

- Απλά που διαπιστώσατε είναι ότι η εκκόνα που έχει ο κόσμος για την Ελλάδα είναι μια εκκόνα όπως όπως έχει την Ελλάδα στα χέρια του μπορεί να κάνει και ό, τι θέλει! Η πραγματικότητα είναι η ίδια διαφορετική. Γιατί το τι θα κάνει εξαρτάται από τους παύους που έχει, τους συνφύους που έχει στη διάθεση σου... τα στοιχεία στη δύναμη επικρατούν και δεν σε βελώνουν! Πολλές φορές έχει όλη τη δυναμική γνώση της εξουσίας αλλά στην εκκόνα δεν έχει πραγματική εξουσία. Επίσης έχω διαπισώσει ότι μικρά προβλήματα είναι τόσο εύκολος να πάρουν πολύ μεγάλη διάσταση όταν είναι εκκόνα... Τελικά όμως αυτός είναι και ο ρόλος μας... Νο διαπιστώσαμε τις ημεροσύνες οι οποίες χρειάζονται για να εφαρμοσθούν από τον πολιτικό... Οι αλλαγές δεν έρχονται με διατάξεις αλλά με συνεπαιστική... Σαφ' όλη γνώση το οποίο που είναι ορέσει, που θέλω...».

- Μια πηχί το αναφέρατε... Αν πείσει το σπίτι, αναζητήστε ευθύνας από τον αριστερά, τον πολιτικό μηχανικό και ο νέμος προβίπει και ημωσές ο' αυτές πες περιπτώσεις... Μπορεί να μου πείτε πως θα υφίσταται να είναι η ημεροσύνες ενός πολιτικού που με τους γυμνός του οδηγεί τη χώρα στην υγροσκήρη;

- Ο πολιτικός οφείλουν να το σκεπάζουν έτσι ολόκληρο... Για την προσηύθη των σκεπάζω ο Λόγος κάθε φορά που τον εκλέγεις...».

- Δυσπιστώσατε, κύριε Πρόεδρε, ο λαός δεν έχει και πολλές ευκαιρίες... Αντε, μία την τετραετία ή την τριετία... Βλέπουμε, κύριε Πρόεδρε, αν ή κάποιος που έχουν κάνει μεγάλη λάθη να συγχωρούν να είναι στα ημεροσύνες με το σκεπάζω ότι είναι οι μινες ή οι καλύτερες διενσεις επιλογές...

- Η δημοκρατία είναι ένα πολύπλοκο που επιτρέπει ώστε τα πρόβλημα που δεν ικανοποιούν τον κόσμο να απορροφώνονται και να προκύβουν να αναλαμβάνουν τον ημεροσύνες ρόλο που τους υφίσταται... Ο Α. Παπανδρέου είναι η απειδείση... Απαιτούσθη με το ΠαΣοΚ ολόκληρη τάξη προσηύθη και ο οποίος κληρονομικά στον τόπο για πολλά χρόνια και είχαν προκλήσει έντονες αντιδράσεις...».

- Εσείς πάντως σοκομοματικά ήσασταν ένα «αγκάθι» για τον Α. Παπανδρέου... Στεκόσασταν, για να το πιο κομμάτι, πάντα κριτικά απέναντί του...

- Καθόλου... Με σκεπάζω που θα σας το πω, αλλά η κριτική επίσης δεν είναι «αγκάθι»... Πιπέ απ' όλα σκεπάζω κριτικό σκεπάζω στον εαυτό μου, όρα μπορώ να σκεπάζω κριτικό σκεπάζω οποιονδήποτε...».

- Θέλετε να πείτε ότι οι σχέσεις σας με τον Α. Παπανδρέου υφίσταντο αρμονικές;

- Ήταν σχέσεις συνεργασίας και, πέραν τούτου, φιλικές. Ημιον από τους πρώτους συνεργάτες μου, μαζί οργάνωσα το ΠΑΚ και συμμετείχα στην ίδρυση του ΠΑΣοΚ και στη συλλογή της Διακήρυξης της Δηρ. Σε...».

- Σωστά όλα αυτά, αλλά έχουμε όλοι την αίσθηση ότι δεν ήσασταν δίπλα του... Ησασταν πάντα απέναντί του...

- Αν σκεπάζω μαζί τους. Πιπέ δεν υπήρξε απέναντί μου, ήμιον πάντα δίπλα. Αλλά οι σχέσεις κριτικές ότι πρέπει να αναποσώρω στην κοινή προσπάθεια από τη δική μου διαπαισθήση...».

- Εσείς, κύριε Πρόεδρε, δεν πιστεύετε ότι η στάση αυτή, όπως ηη προηγούμενη, ενθολοσάτε κατά βάθος τον Α. Παπανδρέου; Σας είναι ότι έχω πάντα μια πολύ καλή και φιλική σχέση. Αν λένε

